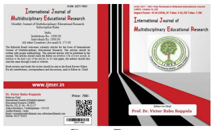
Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
PEER REVIEWED AND REFEREED INTERNATIONAL JOURNAL
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:2(6), February 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

డా. కేశవరెడ్డి 'చివరి గుడిసె' నవలలో సామాజిక వాస్తవికత - అణగారిన వర్గాల అస్తిత్వ పోరాటం: ఒక పరిశీలన

Pilli Usharani
Head of the Department, Department of Telugu,
S.V.D.G.D.C. (W), College, Nidadavole. West Godavari Disrict

ఉపోద్ఘాతం:

సాహిత్యం సమాజానికి దర్పణం. అట్టడుగు వర్గాల వ్యథలను, అస్తిత్వ పోరాటాలను అక్షరబద్ధం చేసిన నవలాకారులలో డా. కేశవరెడ్డి స్థానం సుస్థిరమైనది. ఆయన కలం నుండి జాలువారిన అత్యద్భుతమైన సృష్టి 'చివరి గుడిసె'. ఈ నవల కేవలం ఒక కల్పిత కథ కాదు, సమాజం అంచులకు నెట్టివేయబడిన 'యానాది' గిరిజనుల రక్త కన్నీటి గాథ. 1945 కాలం నాటి సామాజిక, రాజకీయ, భూస్వామ్య పరిస్థితుల నేపథ్యంలో రాయబడిన ఈ రచన, నాగరికత ముసుగులో వ్యవస్థలు చేసే దౌర్జన్యాన్ని ప్రశ్నిస్తుంది. ఉనికి కోసం మనిషి పడే తపనను, ఆకలి ముందు మోకరిల్లే మానవ నైజాన్ని అత్యంత వాస్తవికంగా చిత్రించింది. ఈ పరిశోధనా వ్యాసం 'చివరి గుడిసె' నవలలోని ప్రధాన ఇతివృత్తాన్ని, శిల్ప నైపుణ్యాన్ని, సామాజిక విశ్లేషణను మరియు తాత్విక కోణాన్ని లోతుగా విశ్లేషిస్తుంది.

కీ పాయింట్స్:

వలసవాద, భూస్వామ్య వ్యవస్థల కలయికలో నిస్సహాయంగా బలైపోతున్న యానాదుల దీనస్థితి మరియు బతుకుపోరు.

ఒక సామాజిక వర్గాన్ని పుట్టుకతోనే నేరస్తులుగా ముద్రవేసే అమానుష సామాజిక దృక్పథం.

చట్టం, న్యాయం, అధికార వ్యవస్థలు పేదలు మరియు నిమ్న వర్గాల పట్ల పక్షపాతంగా వ్యవహరించే తీరు.

మనిషికి-ప్రకృతికి, మనిషికి-మనిషికి మధ్య జరిగే మనుగడ పోరాటం (Survival of the fittest).

ఆధిపత్య వర్గాలకు, అణగారిన వర్గాలకు మధ్య కొనసాగే నిరంతర సంఘర్షణ యొక్క వాస్తవిక చిత్రణ.

ప్రాచీన గ్రీకు విషాదాంత నాటకాల (Greek Tragedies) శిల్ప నైపుణ్యం నవలా నిర్మాణంలో ప్రతిఫలించడం.

1. నవల నేపథ్యం - యానాదుల చారిత్రక సామాజిక స్థితిగతులు:

చారిత్రక వాస్తవికతకు అద్దం పడుతూ నవల ప్రారంభమవుతుంది. యానాదులను పుట్టుకతోనే దొంగలుగా, నేరస్తులుగా పరిగణించే నాటి సమాజపు అమానుష వైఖరి నవలలో స్పష్టంగా ప్రతిబింబిస్తుంది. "వలసవాద పాలనలో ఉన్న బ్రిటీష్ కలెక్టర్ జార్జి దొర, యానాదులను సంస్కరించాలనే ఉద్దేశ్యంతో వారికి ఊరి బయట గుడిసెలు వేయించి, తలో రెండెకరాల భూమిని పంపిణీ చేస్తాడు. ఈ చర్య ఆనాటి సామాజిక పరివర్తనకు ఒక నాంది" (కేశవరెడ్డి, 2019, పే. 14) అయితే, తరతరాలుగా పెనవేసుకుపోయిన సామాజిక

Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
PEER REVIEWED AND REFEREED INTERNATIONAL JOURNAL
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:2(6), February 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

రుగ్మతలు, అగ్రవర్ణాల ఆధిపత్య స్వభావం ఆ సామాజిక మార్పును ఎలా అడ్డుకున్నాయో ఈ నవల చారిత్రక ఆధారాలతో విశదీకరిస్తుంది.

2. అధికార వర్గాల దోపిడీ - మణియం పాత్ర విశ్లేషణ:

నవలలో వ్యవస్థాగత హింసకు, భూస్వామ్య అహంకారానికి ప్రతీక మున్సబు 'మణియం' పాత్ర. అణగారిన పేదలకు భూమి దక్కడం సహించలేని అగ్రవర్ణాల కక్ష సాధింపు చర్యలు మణియం ద్వారా ప్రస్ఫుటమవుతాయి. యానాదులపై దొంగ కేసులు బనాయించి, వారిని జైలుకు పంపి, వారు సాగు చేసుకుంటున్న భూములను అక్రమంగా లాక్కోవడం వ్యవస్థలోని లోపాలను ఎత్తిచూపుతుంది. "గవుర్మెంటోళ్లంటే ఎవరు సావి?" (కేశవరెడ్డి, 2019, పే. 42) అని యానాదులు అమాయకంగా అడిగే సందర్భం, ప్రభుత్వ యంత్రాంగం పట్ల వారికి ఉన్న అపనమ్మకాన్ని, భయాన్ని తెలియజేస్తుంది 3. సామాజిక రుగ్మతలు - చట్టం, న్యాయం వైఫల్యం:

ఈ నవల సమాజంలోని చీకటి కోణాలను నిర్భయంగా ఆవిష్కరిస్తుంది. ఏ పాపం ఎరుగని అమాయక యానాదులు కేవలం తమ పుట్టుక ఆధారంగానే పోలీసుల చేతిలో ఎలా చిత్రహింసలకు గురవుతారో రచయిత హృదయవిదారకంగా వర్ణించారు. "చట్టం, న్యాయం అనేవి కేవలం సమాజంలోని బలవంతుల ఆయుధాలుగా మిగిలిపోవడం వ్యవస్థ పట్ల అత్యంత తీవ్రమైన విమర్శ." (రామారావు, 2015, పే. 45) నిజమైన దోషులు చట్టం కళ్ళుకప్పి తప్పించుకుతిరుగుతుండగా, నిస్సహాయులు కటకటాల వెనుక మగ్గడం న్యాయ వ్యవస్థ వైఫల్యానికి సజీవ సాక్ష్యం.

4. మన్నోడి పాత్ర - నిస్సహాయతకు, పోరాటానికి ప్రతీక:

అన్యాయాన్ని భరించలేక యానాదులందరూ తమ భూములు, గుడిసెలు వదిలిపెట్టి వలస వెళ్లిపోయినా, ఆ ఊరిలో మిగిలిపోయిన ఏకైక వ్యక్తి 'మన్నోడు'. అతడు నివసించే ఆ ఒక్క గుడిసే నవలకు శీర్షిక అయిన 'చివరి గుడిసె'. ఈ గుడిసె కేవలం ఒక నివాసం కాదు; అణగారిన వర్గాల సామాజిక నిస్సహాయతకు, అదే సమయంలో వారు మౌనంగా సాగించే పోరాటానికి ప్రతీక. దోపిడీకి గురై సర్వస్వం కోల్పోయిన మనిషి ఎంతటి ఏకాకిగా మారిపోతాడో మన్నోడి పాత్ర ద్వారా కేశవరెడ్డి అద్భుతంగా ఆవిష్కరించారు.

5. ప్రకృతి, మానవ జీవిత సంఘర్షణ - ఎలుకల వేట ఘట్టం విశ్లేషణ:

నవలలో అత్యంత ఉత్కంఠభరితమైన, బీభత్స రస ప్రధానమైన ఘట్టం ఎలుకలను పట్టడం. మున్సబు మణియం ఆజ్ఞ మేరకు మన్నోడు పొలాల్లో ఎలుకలు పట్టడానికి వెళ్తాడు. అక్కడ "ఒక జంతువు దాచుకున్న ఆహారాన్ని మరొక జంతువు లాక్కోవడం, చివరికి ఆ బలహీన జంతువును బలమైన జంతువు సంహరించడం అనే అమానుష హింసా చక్రం (Food Chain) అత్యంత నైపుణ్యంతో వర్ణించబడింది" (రాఘవయ్య, 1962, పే. 79) ఈ ఎలుకల వేట ఘట్టం కేవలం పైకి కనిపించే కథ కాదు, సమాజంలో పేదవాడి శ్రమను, వాడి నోటికాడి ముద్దను ఆధిపత్య వర్గాలు ఎలా కొల్లగొడుతున్నాయో చెప్పడానికి వాడిన అత్యంత బలమైన సామాజిక రూపకం (Metaphor).

Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
PEER REVIEWED AND REFEREED INTERNATIONAL JOURNAL
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:2(6), February 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

6. మృగవాంఛ - ఆకలి ముందు నైతికత ఓడిపోయే క్రమం:

మనిషిలోని ప్రాథమిక అవసరమైన ఆకలి, బతుకు దెరువు కోసం మనిషిని ఎంతకైనా దిగజారుస్తుందని ఈ నవల విశ్లేషిస్తుంది. ఎలుకల బొరియలలో ఉన్న ధాన్యపు గింజలను సైతం మనిషి కొల్లగొట్టే స్థితికి చేరడం ఆకలి తీవ్రతను తెలియజేస్తుంది. “పాతాళంలో చీకటిలో బతికే ఎలుకల జీవితాలకు, భూమిపైన మనుషుల జీవితాలకు మధ్య ఉన్న పోలికను ఈ నవల స్పష్టం చేస్తుంది.” (కేశవరెడ్డి, 2019, పే. 128) బతుకు పోరాటంలో నైతిక సూత్రాలు, విలువలు అనేవి ఆకలి మంట ముందు ఎన్నటికీ నిలబడలేవని ఈ ఘట్టాలు రూఢి పరుస్తాయి.

7. నవలా శిల్పం - అరిస్టాటిల్ విషాదాంత (Tragedy) లక్షణాలు:

కేశవరెడ్డి నవలా నిర్మాణ కౌశలం అనన్య సామాన్యమైనది. గొప్ప గ్రీకు నాటక రచయితలు కూడా సాధించలేని రీతిలో అరిస్టాటిల్ ప్రతిపాదించిన విషాదాంత నాటక లక్షణాలు (Tragic elements) ఈ నవలలో పుష్కలంగా కనిపిస్తాయి. స్థల, కాల, ఇతివృత్త ఏకత్వాలు (Unities of Place, Time, and Action) ఇందులో ఎంతో నిబద్ధతతో పాటించబడ్డాయి. “సైనిక దళాల కవాతు వల్ల ఎగిసిన దుమ్ముతో (మిలటరీ మార్చ్) ప్రారంభమైన కథ, అత్యంత ఉత్కంఠభరితంగా సాగి, ముగింపులో ఆ తొలి మానవుడి ‘చివరి గుడిసె’ కూడా నిర్జనమై దుమ్ములో కలిసిపోవడంతో ముగుస్తుంది.” (సోమసుందర్, 2018, పే. 112) ఇటువంటి కచ్చితమైన ఆది, మధ్యాంతాలు ఈ రచనను గొప్ప కావ్య శిల్పంగా నిలబెట్టాయి.

8. నవల పరమార్థం - తాత్త్విక దర్శనం:

ఈ నవలను ఏ కోణంలో చూస్తే ఒక నిర్దిష్టమైన పరమార్థం బోధపడుతుంది అనే ప్రశ్న ఉదయించినప్పుడు, దీనిని కేవలం ఒక సామాజిక వర్గం మీద జరిగిన భౌతిక దౌర్జన్యంగా మాత్రమే చూడకూడదు. మానవ పరిణామ క్రమంలో మనుగడ కోసం సాగే పోరాటంలో (Survival of the fittest), బలహీనుడు ఎప్పుడూ బలవంతుడికి ఆహారం అవుతూనే ఉంటాడనే విశ్వజనీన సత్యం ఈ నవల పరమార్థం. “మానవ నాగరికత పరిణామ క్రమంలో ఆధునిక, బలమైన వ్యవస్థల చేతిలో ఆదిమ, అమాయక సమూహాల అస్తిత్వం, వారి మూలాలు ఎలా తుడిచిపెట్టుకుపోతాయో తెలియజెప్పే తాత్త్విక దర్శనమే ఈ నవల అంతరార్థం” (కేశవరెడ్డి, 2019, పే. 156) భూమి అడుగున ప్రాణుల మధ్య జరిగే చీకటి పోరాటానికి, భూమి మీద నాగరికత ముసుగులో మనుషుల మధ్య జరిగే దోపిడీకి మధ్య గల అంతర్గత సంబంధాన్ని గుర్తించినప్పుడే ఈ నవల అసలైన తాత్త్వికత మనకు అవగతమవుతుంది.

ముగింపు:

డా. కేశవరెడ్డి రచించిన ‘చివరి గుడిసె’ తెలుగు సాహిత్య చరిత్రలో అత్యున్నత శిఖరాలను అధిరోహించిన సృష్టి. పీడిత వర్గాల బాధామయ జీవితాన్ని, వ్యవస్థాగత లోపాలను, దోపిడీ స్వభావాన్ని ఏ విధమైన పక్షపాతం లేకుండా, అత్యంత వాస్తవికంగా ఆవిష్కరించిన అద్భుత రచన ఇది. సామాజిక వాస్తవికత, అస్తిత్వ వేదన, తాత్త్విక చింతన కలగలిపిన ఈ నవల ఆధునిక పరిశోధకులకు, సమాజ శాస్త్రవేత్తలకు నిరంతరం స్ఫూర్తినిచ్చే ఒక గొప్ప అధ్యయన వనరు అనడంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు.

Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881(Print); IMPACT FACTOR :10.16(2026); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
PEER REVIEWED AND REFEREED INTERNATIONAL JOURNAL
(Fulfilled Suggests Parameters of UGC by IJMER)
Volume:15, Issue:2(6), February 2026
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: Reviewed: Accepted
Publisher: Sucharitha Publication, India
Online Copy of Article Publication Available: www.ijmer.in

ఆధార గ్రంథ సూచి:

1. కేశవరెడ్డి, డా., చివరి గుడిసె, నవచేతన పబ్లిషింగ్ హౌస్, హైదరాబాద్, 2019. (పేజీలు: 14, 42, 85, 128, 156)

2. రాఘవయ్య, వెన్నెలకంటి., యానాదులు, 1962. (పేజీ: 79)

3. రామారావు, కల్వకూరి., తెలుగు నవల - సామాజిక చిత్రణ, విశాలాంధ్ర పబ్లిషర్స్, విజయవాడ, 2015. (పేజీ: 45)

4. సోమసుందర్, పమ్మి., కేశవరెడ్డి నవలలు - ఒక పరిశీలన, పల్లవి పబ్లికేషన్స్, విజయవాడ, 2018. (పేజీ: 112)